

20 LET skupaj

20 let članstva v EU za Ciper, Češko, Estonijo,
Latvijo, Litvo, Madžarsko, Malto, Poljsko, Slovaško
in Slovenijo

20 let skupaj - 20 let članstva v EU za Ciper, Češko, Estonijo, Latvijo, Litvo, Madžarsko, Malto, Poljsko, Slovaško in Slovenijo

Evropska komisija
Generalni direktorat za komuniciranje
1049 Bruselj
BELGIJA

PDF ISBN 978-92-68-14740-5 doi:10.2775/769938 NA-09-24-244-SL-N

Evropska komisija ni odgovorna za posledice ponovne uporabe te publikacije.

Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije, 2024

© Evropska unija, 2024

Politika Komisije glede ponovne uporabe se izvaja na podlagi Sklepa Komisije 2011/833/EU z dne 12. decembra 2011 o ponovni uporabi dokumentov (UL L 330, 14.12.2011, str. 39, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>). Če ni drugače navedeno, je ponovna uporaba tega dokumenta dovoljena na podlagi licence Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To pomeni, da je ponovna uporaba dovoljena, če je ustrezno naveden vir in so označene morebitne spremembe.

Za uporabo ali reprodukcijo elementov, ki niso v lasti Evropske unije, je morda treba za dovoljenje zaprositi neposredno imetnike pravic.

FOTOGRAFIE

Slikovno gradivo © Evropska unija, razen če ni navedeno drugače.

Kazalo

Več priložnosti za ljudi in boljša kakovost življenja	4
Ustvarjanje rasti, delovnih mest in blaginje	6
Spodbujanje konkurenčnosti evropske industrije in pomembnih sektorjev	8
Vlaganje v našo Unijo	10
Spodbujanje inovacij in raziskav	12
Združeni v solidarnosti	13
Krepitev vloge Evrope v svetu	15

Pred dvajsetimi leti se je družina evropskih držav povečala. Državljeni in državljanke Cipra, Češke, Estonije, Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Poljske, Slovaške in Slovenije so 1. maja 2004 postali državljani in državljanke EU. Čez noč je naša Unija postala obsežnejša politična, gospodarska in kulturna tvorba, ki sega od Talina do Lizbone, od Vallette do Stockholma, od Dublina do Nikozije. Pristop Bolgarije, Romunije in Hrvaške, ki je sledil nekaj let pozneje, nas je še dodatno okrepil.

Tempo sprememb, ki so v preteklih dveh desetletjih krojile Evropsko unijo, je bil neverjeten. Svobodo gibanja po večji Uniji je v tem času uživalo 450 milijonov Evropejcev in Evropejk. Državljeni in državljanke so deležni okrepljenih pravic in svoboščin. Čeprav sta bili včasih na preizkušnji, sta zdaj še močnejši tudi demokracija in vladavina prava. Čedalje več je priložnosti tako za prebivalstvo kot za gospodarstvo.

Z veliko širitvijo iz leta 2004 je EU postala eden največjih enotnih trgov na svetu. Priča smo rasti in blaginji. V preteklih 20 letih so po zaslugi naložb in sredstev EU v 27 državah članicah zrasle sodobna infrastruktura in povezave, ki zblížujejo našo celino. Širitev je evropski družbi prinesla koristi iz naslova večjega števila inovacij, javnih in zasebnih naložb, prostega pretoka blaga, storitev, kapitala in oseb, višjih standardov in večjih priložnosti.

Ni bilo vselej enostavno. Nove države članice so se morale na vseh področjih prilagoditi novim pravilom. Po eni strani so imele na voljo nove priložnosti in dostop do večjega trga, vendar so se morale po drugi strani soočiti z večjo konkurenco. Prilagoditi so se morali tudi nekateri sektorji v starih državah članicah, vendar je Evropska unija v tem pogledu dobro opremljena, da zagotavlja pravičnost in ublaži vplive sprememb. Različni skladi in podporni instrumenti, vključno s kohezijskimi skladi, so pomagali zagotoviti, da nihče ni bil prezrt.

Širitev je zgodba o uspehu. Vsem državam članicam je pomagala uspešneje premagovati evropske in svetovne izzive. Enotnost EU se je znašla na preizkušnji zaradi finančne krize, pandemije COVID-19, ruske agresije proti Ukrajini in nedavno še zaradi vojne na Bližnjem vzhodu, vendar se je naši razširjeni Uniji vedno uspelo dogovoriti o odzivu in ga uresničiti.

Z desetimi državami članicami, ki so se ji pridružile pred dvema desetletjema, je EU danes močnejša. Po zaslugi članstva v EU gre zdaj bolje tudi vsaki posamezni državi.

Raziskava Eurobarometer kaže, da v povprečju **79 % državljanov in državljanek v državah članicah, ki so se Uniji pridružile pred 20 leti, meni, da je članstvo v EU njihovi državi koristilo.**

Prav tako članstvo v EU kot koristno ocenjuje **70 % državljanov in državljanek 15 držav, ki so bile članice že pred širitvijo** (v primerjavi s 53 % leta 2004).

Več priložnosti za ljudi in boljša kakovost življenja

Širitev je ustvarila več priložnosti za državljane in državljanke iz vseh držav članic, da študirajo in delajo po vsej Evropski uniji. Od leta 2004 je priložnost za študij in poučevanje v tujini izkoristilo več kot 2,7 milijona ljudi iz takratnih desetih novih držav članic. Hkrati je s pomočjo programa Erasmus+ na njihovih univerzah študiralo več kot 600 000 mladih iz drugih držav EU.

Od desetih držav članic, ki so se pridružile leta 2004, jih je devet v celoti del schengenskega območja, največjega območja prostega gibanja na svetu, ki zagotavlja nemoteno in varno potovanje. Nadaljujejo se prizadevanja za večje vključevanje Cipra v schengensko območje ob upoštevanju njegovih posebnih okoliščin.

Hkrati so države članice učinkoviteje sodelovale pri boju proti čezmejnemu kriminalu, k čemur so prispevala skupna pravila, operativno sodelovanje in podpora EU. To je na primer pripomoglo k preprečevanju nedovoljenega prometa s prepovedanimi drogami, pranja denarja in spletne kriminalitete.

V zadnjih 20 letih je Evropska unija med drugim dosegla pomemben napredek na področju socialnih pravic, zdravja in varstva okolja, ravnanja

z odpadki, pravic potrošnikov in varnosti proizvodov, s čimer se je izboljšala splošna kakovost življenja ljudi. Deset držav, ki so se pridružile leta 2004, ni imelo le koristi od teh višjih standardov, temveč so tudi same prispevale k njihovem oblikovanju. Danes je narava bolje ohranjena, zrak v mestih je čistejši, zasebnost pa je zaščitena po vsej Uniji.

V obdobju od leta 2004 je **v programu Erasmus+ sodelovalo več kot 2,7 milijona mladih iz takrat novih 10 držav članic.**

Od pridružitve EU vseh deset držav članic bolj reciklira komunalne odpadke. Med letoma 2004 in 2022 so med drugim Slovaška, Litva, Slovenija in Latvija poročale o povečanju stopenj recikliranja za več kot 40 odstotnih točk.

Povprečna **pričakovana življenjska doba** v državah širitve iz leta 2004 se je v 20 letih podaljšala **s 75 na 79 let**, s čimer se je skoraj zapolnila vrzel v primerjavi s **povprečjem EU-27, ki znaša 81 let.**

Najnovejša standardna raziskava Eurobarometer kaže, da se je **zadovoljstvo z življenjem** v državah, ki so se Evropski uniji pridružile pred 20 leti, **povečalo z 68 % v letu 2004 na 89 % v letu 2024.**

Ustvarjanje rasti, delovnih mest in blaginje

V zadnjih 20 letih je gospodarstvo EU kljub svetovnemu upadu gospodarske rasti zraslo za 27 %. Države, ki so leta 2004 postale del naše Unije, so doživele znatno gospodarsko rast. Na Poljskem in Malti se je obseg gospodarstva na primer več kot podvojil. Na Slovaškem se je povečal za 80 %. **Gospodarstva novejših držav članic se nezadržno približujejo povprečju EU-27.**

Rast in blaginjo so doživele tudi države, ki so bile članice že pred širitvijo leta 2004. Španski izvoz v novih deset članic se je v zadnjih 20 letih podvojil. Italijanska blagovna menjava s temi državami se je od takrat povečala za 77 %. Prav tako so se znatno okrepile trgovinske povezave med Litvo in Švedsko. V manj kot dveh desetletjih se je notranji pretok blaga znotraj EU povečal za več kot 40 %.

Vsa ta rast se je odrazila tudi v življenju ljudi. Realne plače so se v novih članicah v obdobju med letoma 2004 in 2023 podvojile, stopnja revščine pa se je prepolovila. **Od 26 milijonov novih delovnih mest, ki so v EU nastala v zadnjih 20 letih, jih je bilo 6 milijonov ustvarjenih v desetih novih državah članicah EU.**

Deset držav članic, ki so se EU pridružile leta 2004, je doživljalo vztrajno gospodarsko rast. V Estoniji je povprečna letna stopnja rasti bruto nacionalnega dohodka znašala več kot 8 %, na Poljskem, Slovaškem, Malti in v Latviji pa več kot 7 %.

Povprečni bruto domači proizvod na prebivalca se je v desetih novih državah članicah povečal z 59 % povprečja EU-27 v letu 2004 na 81 % v letu 2022.

Stopnje revščine in socialne izključenosti so se v teh državah članicah znatno znižale, in sicer s 37 % leta 2005 na 17 % leta 2020. Odstotek otrok, ki jim grozi revščina, se je v istem obdobju zmanjšal z 41 % na 17 %.

Delež oseb med 25. in 34. letom starosti s terciarno izobrazbo se je od pristopa v desetih državah članicah povečal za skoraj 20 odstotnih točk.

Sedem od teh desetih držav članic je že uvedlo evro. Prva je skupno valuto prevzela Slovenija leta 2007, Litva pa leta 2015. To je več podjetjem ter državljanom in državljanke omogočilo, da v celoti izkoristijo prednosti enotnega trga brez tečajnih tveganj.

Spodbujanje konkurenčnosti evropske industrije in pomembnih sektorjev

Od poljskega sektorja elektronike do nemškega avtomobilskega sektorja se je industrija okrepila zaradi ekonomije obsega, ki jo ponuja razširjeni enotni trg. Evropska industrija je pridobila boljši dostop do ključnih vhodnih materialov, kot so kritične surovine. Podjetja lahko zdaj brez težav baker nabavljajo na Cipru, kobalt na Češkem, redke zemlje v Litvi in nikelj na Slovaškem.

Širša EU je ustvarila tudi priložnosti za prodajo na večjem trgu kmetijsko-živilskih proizvodov, kar državljanom in državljanke daje na izbiro več kakovostnih proizvodov. Deset dodatnih držav članic je obogatilo kmetijsko raznolikost EU z različnimi tradicijami kmetovanja, pridelki, živinorejo in visokokakovostnimi proizvodi. **Vrednost kmetijske proizvodnje v teh državah se je v zadnjih dveh desetletjih potrojila in je presegla 68 milijard evrov.**

„Vrednost kmetijske proizvodnje v takrat novih desetih državah članicah se je v zadnjih dveh desetletjih potrojila in je presegla 68 milijard evrov.“

© NurPhoto via Getty Image

„Od poljskega sektorja elektronike do nemškega avtomobilskega sektorja se je industrija okrepila zaradi ekonomije obsega, ki jo ponuja razširjeni enotni trg.“

Dostop do večjega enotnega trga je koristil in koristi evropskim industrijam.

Slovaška je v obdobju 2004–2022 podvojila proizvodnjo osnovnih kovin, Češka pa je proizvodnjo izdelkov iz papirja več kot podvojila.

EU je s skupno kmetijsko politiko pomagala posodobiti kmetijsko in živilsko industrijo v novih državah članicah.

Evropejci in Evropejke lahko uživajo več visokokakovostnih živil in proizvodov iz vse Unije. Na seznam proizvodov EU z zaščiteno označbo porekla je bilo dodanih več kot 280 proizvodov iz novih desetih držav, od vina z Goza do slovaškega kislega zelja.

Vlaganje v našo Unijo

EU je v zadnjih 20 letih veliko vlagala v infrastrukturo, da bi Evropa postala prijetnejša za življenje in delo – od avtocest do plinovodov, javnega prevoza, povezljivosti, podatkovnih centrov in čezmejne infrastrukture.

Prometne povezave v Evropi so se razširile in izboljšale ter zbližale vse dele celine. Slovenija ima zdaj na primer razširjeno elektrificirano železniško omrežje, naložbe EU pa so prispevale tudi k razvoju prog podzemne železnice na Madžarskem. V pripravi je še veliko drugih projektov – projekt Rail Baltica bo na primer povezal baltske države s preostalo Evropo ter okrepil povezave med Finsko in drugimi državami Evropske unije.

Naš integriran energetske trg – z medsebojno povezanimi elektroenergetskimi omrežji Malte in Italije ter plinskimi povezavami, ki med drugim povezujejo Dansko in Poljsko – nam je pomagal prebroditi krize, kakršno je povzročila ruska prekinitev dobave plina. Države EU so stopile skupaj in poiskale zanesljivejšo in bolj trajnostno oskrbo z energijo, s čimer so spodbudile prehod na čisto energijo in zmanjšale našo odvisnost od ruskih fosilnih goriv.

„Projekt Rail Baltica bo baltske države povezal s preostalo Evropo.“

Z znatnimi naložbami EU se je po vsej EU povečala pokritost s hitrimi širokopolasovnimi omrežji in internetnim dostopom. Vodilni na digitalnem področju, kot je Estonija, pomagajo pri uvajanju novih storitev e-uprave. Širom Evrope je dostop do omrežja 5G pridobilo na milijone ljudi. Poleg tega vsi državljani in državljanke EU uživajo koristi odprave stroškov mobilnega gostovanja, saj se izognejo dodatnim stroškom za klice ali sporočila med potovanjem po 27 državah članicah. Poleg tega naložbe EU prispevajo k nadaljnjemu izboljševanju povezljivosti in odpornosti omrežij, na primer z novo povezavo z optičnim kablom med Švedsko in Finsko ter baltskimi državami.

Doseženi napredek zdaj nadgrajujemo z instrumentom NextGenerationEU, **ki z več kot 800 milijardami evrov financira na stotine projektov – od polj vetrnih elektrarn na morju do električnih vlakov, od vrhunskih digitalnih storitev do vrhunskih zdravstvenih centrov. Pri tem pa ustvarja kakovostna delovna mesta v vseh 27 državah članicah.**

Ker se naše strateško okolje nenehno spreminja in mora Evropa okrepiti svojo obrambo, pri tem sodelujejo vse države članice – od estonskih obrambnih raziskav do razvoja letal na Švedskem in proizvodnje streliva na Poljskem.

Ob podpori sredstev kohezijske politike EU in instrumenta za povezovanje Evrope se je **evropsko prometno omrežje preoblikovalo in razširilo.** Na Poljskem, Madžarskem in Slovaškem se je število kilometrov avtocest v preteklih dveh desetletjih potrojilo. Od leta 2004 se je litovsko železniško omrežje razširilo za 200 kilometrov.

EU je v preteklih 20 letih uspešno izboljšala energijsko učinkovitost svojega gospodarstva. Unija kot celota je energijsko intenzivnost svojega gospodarstva zmanjšala za skoraj 33 %. Novih deset držav članic je doseglo še več, saj so energijsko intenzivnost svojih gospodarstev zmanjšale za več kot 40 %.

Spodbujanje inovacij in raziskav

Evropska unija je v zadnjih 20 letih zabeležila številne raziskovalne preboje in ustvarjalne inovacije, na primer **na področju preprečevanja bolezni in zdravljenja raka**. Številni preboji in inovacije so bili doseženi v desetih novih državah EU ali pa so rezultat sodelovanja med raziskovalci iz starejših in novejših držav članic, ob finančni podpori EU.

Delo madžarskega znanstvenika in francoske znanstvenice je bilo prelomno v raziskovanju materije in sta zanj prejela Nobelovo nagrado za fiziko. Tesnejše sodelovanje akademikov od Latvije do Španije pa je na primer izboljšalo naše poznavanje genomov.

„Evropska unija je v zadnjih 20 letih zabeležila številne raziskovalne preboje in ustvarjalne inovacije.“

Češka, Italija, Madžarska, Nemčija in drugi sodelujejo pri izgradnji **največje in najnaprednejše supervisokomočnostne laserske infrastrukture na svetu**.

Združeni v solidarnosti

Od poplav do gozdnih požarov, od potresov do izrednih zdravstvenih razmer je 27 držav članic druga drugi nudilo nujno pomoč ob nesrečah.

Vse države EU so v zadnjih 20 letih prek mehanizma EU na področju civilne zaščite zagotavljale podporo po vsej celini in zunaj nje. Primerov je na pretek. Po hudourniških poplavah leta 2010 je Madžarski takoj priskočilo na pomoč pet držav članic. Avstrijski gasilci so poleti 2022 pomagali Sloveniji, ko so jo prizadeli uničujoči požari. Ko se je lani s požari zgodovinskih obsežnosti borila Grčija, so ji na pomoč prihiteli slovaški specialisti, usposobljeni za izredne razmere.

Države članice EU od prvega dne ruske vojne agresije proti Ukrajini sodelujejo pri zagotavljanju podpore ukrajinskemu ljudstvu. Logistična vozlišča na Poljskem in Slovaškem ter v Romuniji so pomagala usmerjati pomoč iz vse Unije. EU je odobrila začasno zaščito za več kot 4,1 milijona ukrajinskih beguncev. Skoraj 1,7 milijona teh gostijo države članice, ki so se EU pridružile leta 2004.

Države članice EU so sodelovale pri mobilizaciji nujne pomoči za druge države in ena za drugo ter se od leta 2004 odzvale na več kot 700 prošenj za pomoč, vloženih prek mehanizma EU na področju civilne zaščite.

Zaloge medicinske opreme rescEU na Madžarskem, Poljskem, v Litvi in Sloveniji ter predhodno nameščena letala za gašenje požarov na Cipru in helikopterji na Češkem so **EU omogočili hitro usmerjanje podpore v vseh 27 držav članic.**

Poljska gosti vozlišče EU za medicinsko evakuacijo ukrajinskih pacientov in pacientk, ki potrebujejo nujno zdravljenje. Doslej je bilo **v specializirano zdravstveno varstvo v bolnišnicah po vsej Evropi premeščenih več kot 3 200 ljudi.**

Ciper ima vodilno vlogo pri pomorskem koridorju, ki usmerja humanitarno pomoč palestinskemu prebivalstvu.

Krepitev vloge Evrope v svetu

V zadnjih 20 letih se je glas Evrope na svetovnem prizorišču okrepil, pa najsi gre za to, da želi svet spodbuditi k ukrepanju na področju podnebnih sprememb, za boj proti pandemiji ali za spodbujanje demokracije.

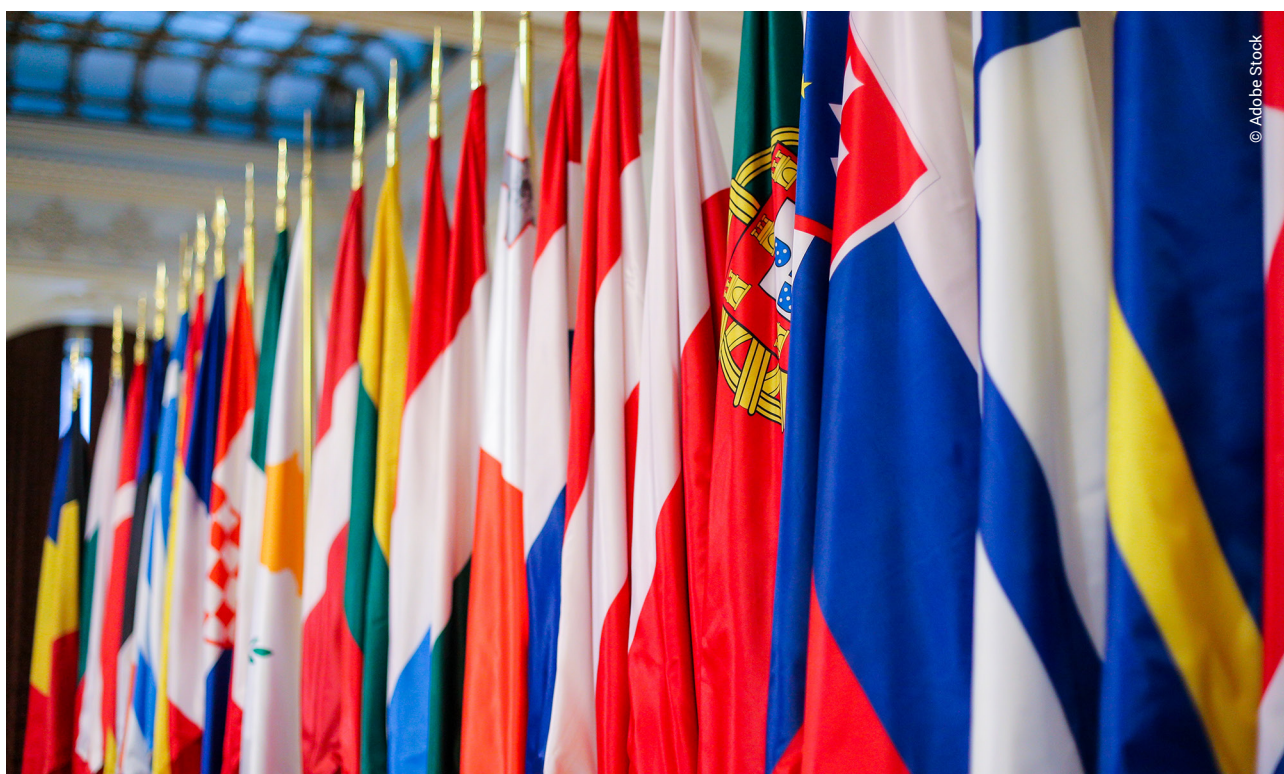
Vključitev 10 novih držav članic je okrepila našo gospodarsko moč na svetovni ravni.

Zaradi večjega enotnega trga je EU postala še privlačnejša trgovinska partnerica, kar ustvarja nove priložnosti za nas v tujini. Od leta 2004 se je obseg naše mednarodne trgovine na svetovni ravni povečal za 3 000 milijard evrov in leta 2023 dosegel 5 000 milijard evrov.

Večja Unija je prav tako okrepila vlogo Evrope kot vodilne donatorke humanitarne pomoči. Evropsko humanitarno podporo, naj bo v Ukrajini, Gazi ali Sudanu, izvajajo humanitarni delavci in delavke iz vse EU. Vanjo so med drugim vključene poljske nevladne organizacije, češki humanitarni partnerji in ciprski humanitarni delavci.

Širitev je po vsej Uniji povečala blaginjo, okrepila demokracijo in zagotovila stabilnost. **EU je s 27 državami članicami postala močnejši geopolitični akter.**

„EU je s 27 državami članicami postala močnejši geopolitični akter.“

Urad za publikacije
Evropske unije